

Zondag 15 november 1914 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Op verzoek van de te Breda vertoevende Belgen zal vandaag in de St. Annakerk aldaar ter gelegenheid van de naamdag van koning Albert van België een plechtig Te Deum gezongen worden.

Burgemeester en wethouders van Breda hebben van het gemeentebestuur van Hoboken een brief ontvangen, berichtende, dat de gemeenteraad van Hoboken in zijn zitting van 3 dezer, op voorstel van dokter Verhoeven, met eenparige stemmen heeft besloten, het gemeentebestuur van Breda, namens de bevolking van Hoboken, zijn gevoelens van erkentelijkheid uit te drukken, wegens het gul onthaal, dat de gevluchte Hobokenaars bij de inwoners van Breda, tijdens hun verblijf aldaar, genoten hebben.

Geïnterneerden.

Gistermorgen heeft de grenswacht ten zuiden van Eindhoven weer twee Belgische militairen geïnterneerd.

Berlijn, 14 november. Ambtelijke mededeling uit het grote hoofdkwartier:

De gevechten in West-Vlaanderen duren nog voort, maar werden gedurende de laatste dagen verhinderd door regenachtig en stormachtig weer. Onze aanvallen hebben verder langzame vorderingen gemaakt.

Ten zuiden van Ieper werden 700 Fransen gevangen genomen.

Parijs, 14 november. Een mededeling van de Belgische regering behelst: De aanval van de Duitsers tegen het grote bruggenhoofd van Nieuwpoort is mislukt. Verscheidene pogingen van de vijand om in

de streek ten oosten en zuidoosten van Ieper aanvallend op te treden zijn gestuit.

In de omstreken van Bikschote zijn wij een kilometer naar het oosten toe opgeschoten.

Een nachtelijke uitval uit Diksmuide.

De Belgische oorlogscorrespondent van De Tijd seint uit Duinkerken op 12 november: Wat gisteren verwacht werd, is geschied. In de nacht heeft de vijand getracht zich de bezetting van Diksmuide ten nutte te maken, om onder begunstiging der duisternis van daar voorwaarts te rukken. Maar het is hem niet gelukt. De betekenis van Diksmuide als krijgskundig punt en derhalve ook de bezetting van Diksmuide mogen niet overschat noch onderschat worden. Een bezetting van Diksmuide door wie ook, betekent noch voor ons, noch voor de vijand een betekenisvol gewin, in zoverre er noch het lot van Duinkerken, noch een doorbraak der linie van de bondgenoten mee gemoeid is. Evenwel heeft de nu deels plat geschoten plaats, haar bijzonder belang. Ze is immers gelegen aan de gekanaliseerde IJzer, aan de zijde van de vijand. Zolang onze troepen de plaats bezet hielden, was er aan de overzijde zelf een krachtig beletsel voor de vijand de waterlinie te forceren, terwijl deze van het overschrijden van het water op andere plaatsen geen krijgskundige voordeel kon trekken. Aldus beschouwd, is bijgevolg de bezetting op zich zelf van Diksmuide voor de vijand winst. Maar die winst is voor ons nog geen zwaar verlies, omdat de Duitsers, al zijn ze in Diksmuide, nog niet over de waterlijn zijn en nog niet onze eigenlijke eerste verdedigingslinie hebben doorbroken.

Dit nu hebben ze in de nacht pogen te doen. Echt duidelijk is het mij niet, wat ze daarmee voor hadden, wat zij met heel de aanval bij Diksmuide in de laatste dagen beoogden. Was het een schijnoperatie

om bij leper te beter te kunnen slagen en onze troepen vandaar weg te lokken? Was de aanval bij Diksmuide een werkelijk gemeend plan om door te breken, hetgeen ik voor mij geloof? In ieder geval: ze zijn teruggekeerd en na Diksmuide deels in handen gekregen te hebben, poogden ze deze plaats als basis van oprukken te bezigen. Bij dag was dit al zeer bezwaarlijk en daarom werd de nacht verkozen. Het is ongelooflijk met welk een behoedzaamheid de Duitsers daarbij te werk gingen. Komen zij overdag met de overmacht van het getal, in de nacht beproeven ze het met enkele stoute verkenningsstochten, die voor hun troepen de weg moeten openen. Maar zo zorgzaam en stil was de vijand niet voortgerukt, of de onzen hadden hem dra bereikt. Er werd echter niet gevuurd. Stil liet men de vijand in de waan, dat hij onbemerkt was ... liet hem al nader en nader komen ... dan een geweldige losbranding, een ijselijk huilen en geknetter in de nacht ...

De nachtelijke uitval der Duitsers om de IJzerlinie bij Diksmuide te forceren is op niets uitgelopen en op heden is de algemene toestand, ofschoon er op vele punten plaatselijke veranderingen intraden, toch schier ongewijzigd.

De correspondent van de Times in West-Vlaanderen meldt dat het kanon, opgesteld in een van de boerderijen, die de Duitsers op de linkeroever van de IJzer bezet houden, en waarmee zij nu en dan Veurne beschoten, door de bondgenoten is veroverd, na een bestorming van de boerderij, waarin het verborgen was opgesteld.

Een Belgische medewerker schrijft ons:

Heden, 15 november, is het de naamdag van koning Albert I. Het zal een stille viering der harten zijn in het vaderland zelf, maar duizenden stemmen zullen hem, van de gastvrije buitenlanders uit, hun wensen, gebeden en eden van onverbreekbare trouw zenden. Het zal voor

velen onder hen een welkome inlichting zijn dat bij 's konings naamfeest elk jaar, bij het Belgisch gezantschap in Den Haag, een adresboek ter ondertekening wordt voorgelegd. Dit jaar zal het aantal der ondertekenaars wel bijzonder hoog zijn, daar talrijke van de tijdelijk in Nederland en vooral in Den Haag vertoevende Belgen het op prijs zullen stellen, door een bezoek aan het gezantschap van hun vaderlandse trouw en gehechtheid aan hun vorst te laten blijken.

Zondag 15 november 1914 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

Hedenmorgen heeft aan het Belgische gezantschap in Den Haag de gezantschapsraad prins de Ligne een deputatie van Belgische vluchtelingen uit Haarlem ontvangen. De deputatie, die voorgesteld werd door de heer H. Stima, van het Comité voor Belgische vluchtelingen te Haarlem, bestond uit de heren Charles Lommart, Léon Pinchart en François Tiéte. De heer Lommart bood de prins een album aan, bevattende een adres aan koning Albert van België, bij gelegenheid van zijn naamdag en ondertekend door de Belgische vluchtelingen te Haarlem.

De prins de Ligne dankte in naam van de koning en gaf als zijn overtuiging te kennen, dat de brief van de vluchtelingen te Haarlem door Z. M. op hoge prijs zal worden gesteld. Op minzame wijze onderhield hij zich met de deputatie en gaf zijn bewondering te kennen voor hetgeen Nederland, en niet in de laatste plaats Haarlem, ten bate van de diepbedroefde Belgen doet. Met een woord van hartelijke dank nam de prins afscheid van de deputatie.

Ter gelegenheid van de naamdag van koning Albert van België is hedenmorgen in de St. Annakerk te Breda een herdenkingsdienst

gehouden, die bijgewoond werd door de consul van België, de heer Van Pelt Keunen, door de leden van het vluchtelingencomité en vele Belgische overheidspersonen. Voor het begin van de mis hield pastoor dr. A. H. M. J. Smits een toespraak, waarin hij memoreerde, welke beproevingen koning Albert, en met hem het Belgische volk, thans heeft te doorstaan. Hij herdacht de in de strijd voor het Belgische vaderland gevallen en stelde verder, dat, waar de Nederlandse gastvrijheid voor de van huis en hof beroofden reeds proefondervindelijk bewezen werd, de Nederlanders ook verder bereid zijn naar krachten eenieder bij te staan, die hulp en steun nodig heeft.

Daarna werd de mis opgedragen, eerbiedig gevolgd door de zeer talrijke aanwezigen.

Vervolgens zong het kerkkoor het Te Deum Laudamus van Lorenzo Perosi in de bewerking van Cuypers, gevolgd door het Tantum Ergo. Tenslotte zong het koor nog enkele verzen van de Brabançonne en de Vlaamse Leeuw.

Rotterdam. Voor de Belgische vluchtelingen.

Het stoomschip Tremorvah, kapitein Tregoning, is in de afgelopen nacht uit Halifax alhier aangekomen en heeft bij Furness' loods in de Maashaven ligplaats genomen. Het heeft aan boord 5000 ton kledingstukken en voedingsmiddelen, een waarde van ruim 500.000 dollar vertegenwoordigend. Het zijn kledingstukken voor mannen, vrouwen en kinderen, duizenden vaten met appels, aardappelen, meel, honderden kisten met groenten, biscuits, enz.

Dit alles is bestemd voor het Belgische comité in ons land ter verdeling onder de duizenden Belgische vluchtelingen, die zich in kampen en in verschillende gemeenten van Nederland bevinden.

De Tremorvah is door de Britse admiraliteit ter beschikking van Nieuw-Schotland gesteld om deze goederen van Halifax naar Rotterdam over te brengen.

Op voorstel van de eerste minister van Nieuw-Schotland, de heer Murray, heeft The Halifax Morning Chronicle een oproep tot de bewoners van Nieuw-Schotland gedaan om de Belgen, aan wie het Britse volk zich zozeer verplicht voelt, in alle opzichten te helpen. En iedereen hielp, zodat er weldra zoveel goederen gezonden waren, dat er nog een tweede stoomschip zal volgen.

Bij het vertrek van Halifax, op de 29^e oktober werden de opvarende van de Tremorvah door duizenden hartelijk toegejuicht, de schepen vlagden, er was muziek, en de Britse oorlogsschepen, die op de rede lagen, gaven het saluut.

Aan boord van de Tremorvah bevinden zich de heren E. B. Elderkin, de officiële vertegenwoordiger van het gouvernement van Nieuw-Schotland, P. F. Lawson, de vertegenwoordiger van de United Fruit Company te Halifax, welke maatschappij grote voorraden ten geschenke heeft gegeven, en Horatio Crouwel, de speciale correspondent van The Halifax Morning Chronicle.

De heer John Howard, de generale agent voor Nieuw-Schotland te Londen, komt vermoedelijk ook hier.

Met de lossing van het stoomschip wordt morgen een begin gemaakt.

Amsterdam. Onderwijs aan Belgische kinderen.

Hedenmorgen heeft er een vergadering plaats gehad, uitgeschreven door mr. A. Deswarte, advocaat te Brussel, thans hier vertoevende, ter bespreking van het geven van onderwijs aan kinderen van meer

vermogende Belgische ouders. Tot deze vergadering waren opgeroepen de ouders en hier vertoevende onderwijzers en onderwijzeressen.

De voorzitter deelde mee, dat hij een onderhoud had gehad met wethouder De Hertog. Deze was zeer met het plan ingenomen en zegde zijn volledige medewerking toe. Reeds heeft hij beloofd, enige schoollokalen beschikbaar te stellen. Opgemerkt werd, dat deze school niet bedoelde te concurreren met de school aan de IJkade, daar die school alleen voor kinderen van minvermogenden is bestemd.

Staande de vergadering is reeds een twintigtal kinderen opgegeven. Ook heeft zich een aantal onderwijzers en onderwijzeressen aangemeld, te veel zelfs voor het doel, zodat er een keuze zal moeten worden gedaan.

Op de school zal voornamelijk Frans, doch ook Hollands worden onderwezen.

Morgen zal opnieuw met de wethouder van onderwijs worden geconfereerd. Het resultaat van dat overleg zal in een woensdagmorgen om 10 uur in het American Hotel te houden vergadering worden medegedeeld. Dan zal er tevens nog gelegenheid bestaan leerlingen op te geven. Dit kan eveneens geschieden bij mr. Deswarte, Heerengracht 113, die met de heren van der Meulen en Keezer het voorlopig comité vormt.

Van Duitse zijde wordt medegedeeld:

Verzinsels en verkeerde voorstellingen krijgen in de laatste dagen in de Franse en Engelse pers weer de overhand. De Petit Parisien van 6 november weet te vertellen: "In het Duitse leger zijn talrijke gevallen

van insubordinatie voorgekomen en het getal deserteurs, dat over de Hollandse grens vlucht, is groot.”

De Daily Telegraph voegt er zelfs nog aan toe: “De deserties in het Duitse leger nemen maar geen einde en in sommige streken is er een bloeiend zaakje door ontstaan tussen burgers en militairen, die er graag zouden uitknijpen.”

Volgens officiële berichten bedraagt het aantal Duitse deserteurs nog niet 1 procent van het aantal der Franse en Russische soldaten, die vrijwillig naar de Duitse troepen overlopen.

Van Duitse zijde wordt volgehouden, dat de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Antwerpen voor militaire doeleinden was gebruikt.

In een brief, gedateerd Londen, 9 oktober 1914, constateert de Amerikaanse oorlogscorrespondent Joseph M. Patterson, het volgende als toelichting bij een grote illustratie, gereproduceerd naar een originele foto.

“Ik zou hier wel in het kort even de geschiedenis willen releveren van een van de gewichtigste foto’s, die er ooit gemaakt zijn. Deze foto heeft de heerlijke kathedraal van Antwerpen voor de vernieling der Duitse granaten gespaard. Ze is afkomstig van mijn collega E. F. Weigle.

Indertijd ging algemeen in Antwerpen het praatje, dat daarboven op de kathedraal, vlak onder de spits, een machinegeweer was opgesteld, als afweer tegen Zeppelins. Als het waar geweest was, dan had men er de Duitsers al moeilijk een verwijt van kunnen maken, als ze de kathedraal onder artillerievuur genomen hadden. En als het niet waar was, dan ware er geen verontschuldiging voor hen, als ze toch tot een beschieting overgingen.

Als men op de toren van een kathedraal, al was het de mooiste ter wereld, een machinegeweer opstelt, dan is een vijand volkomen in zijn recht, als hij er op vuurt. Met een verrekijker kon men van onder af, wel soldaten op de toren waarnemen, maar geen mitrailleur. We waren erg nieuwsgierig geworden en na overwinning van talloze moeilijkheden gelukte het ons, Weigle en mij, inderdaad op de toren te klauteren, waar we ons met eigen ogen van de stand van zaken wilden overtuigen. We riskeerden daarbij alles: want zelfs aan actieve Belgische officieren was de toegang tot de toren van de kathedraal zonder speciale toestemming niet geoorloofd. Maar zodra waren we niet boven, of Weigle maakte al opnamen, gewone en cinematografische; en nu bewijst een van deze foto's dat het Belgische leger de kathedraal als militaire observatiepost heeft benut. De vier op de foto zichtbare soldaten behoorden alle tot het Belgische vliegerkorps. De kleinste der vier soldaten op de achtergrond, is de vlieger-korporaal Louis Cosyns, de grote in het midden met de lange verrekijker is Leon Geraert, gewoon soldaat bij de vliegers. De namen van de twee anderen, die nog op de foto staan, ken ik niet. Terwijl de observatie van vijandelijke bewegingen een der gewichtigste voorwaarden voor succes is in de moderne oorlog, zo ben ik van mening, dat een dergelijk misbruik (gebruik ? - redactie) van de kathedraaltoren de Duitsers volkomen gerechtigd had, om het gebouw onder vuur te nemen.

Nadat Weigle een afdruk van de foto had gemaakt, stuurde ik die langs omwegen aan de Chicago Tribune. Ik kon toentertijd toch niet dromen, dat de Duitsers ooit binnen schootswijdte van deze toren zouden kunnen komen. Had ik dat kunnen denken, dan zou ik de foto nooit hebben verzonden. Maar in Antwerpen was toen algemeen het gesprek van de dag, niet de vraag, wanneer de Duitsers naar Antwerpen zouden komen, maar meer wanneer de Belgen weer in Brussel zouden binnentrekken. De gedachte, dat de Duitsers de

kathedraal zouden kunnen beschieten, was hoogst pijnlijk en ik zou ook graag alles hebben gedaan om dat te voorkomen, zelfs al ware de kathedraal in een kruitmagazijn veranderd, want ze is nu toch maar eenmaal het schoonste juweel ter aarde.

Het is nu eenmaal mijn vaste overtuiging, dat het Belgische leger een lichtzinnig misbruik maakte van de kathedraal, doordat het ze als militaire observatiepost gebruikte, maar ondanks alles hoopte ik toch, dat het Duitse leger zulk een misbruik niet zou beantwoorden, door de kathedraal als doelwit uit te kiezen. Ik bevond me in de grootste verlegenheid. Telegrafeerde ik naar huis en verzocht ik mijn blad, de afbeelding niet te publiceren, dan zouden de Belgische overheden direct in de gaten krijgen, dat ik zo'n foto bezat, ze zouden de foto's in beslag nemen met alles wat we maar aan fotografische apparaten zouden bezitten.

En als ik niet naar huis telegrafeerde, dan zou de afbeelding gepubliceerd worden, en er ontstond dan de vreselijke mogelijkheid, dat op grond van de door dit beeld geconstateerde feiten, de kathedraal zou kunnen worden gebombardeerd. Daarom besloot ik ten einde raad Antwerpen maar te laten, voer naar Engeland en kabelde van daaruit, dat men de foto toch niet in de kranten zou opnemen. En als nu de Britse censor uit vrees, dat het telegram naar de een of andere geheimzinnige code kon zijn opgesteld, het telegram niet had doorgelaten, dan had hij daarmee misschien wel de geweldigste dwaling begaan in deze oorlog. Nauwelijks was ik buiten Antwerpen of mijn collega Alexander Powell vertelde de hele historie aan de Belgische overheden en maakte hun duidelijk, dat ze door een dergelijk gebruik van de kathedraal te maken, daarmee de vijand als het ware tartten om de kerk te beschieten. Hij wees erop, dat dit feit intussen wel reeds door de Chicago Tribune zou zijn wereldkundig gemaakt.

De Belgische autoriteiten zagen dat allemaal zeer goed in en stuurden Powell naar de bevelhebber der Duitse strijdkrachten in België met het bericht, dat zij onmiddellijk alle observatieposten van de kathedraal zouden terugnemen, als de Duitsers van een beschieting van het gebouw wilden afzien. De Duitse generaal ging direct op het voorstel in en verklaarde, dat hij onder dit voorbehoud trachten zou het artillerievuur zo te regelen, dat de Kathedraal geen schade zou lijden.

Mocht dus de kathedraal van Antwerpen gespaard worden, dan is dat mogelijk de verdienste van deze kleine foto. Als ik in Amerika teruggekeerd ben, ben ik bereid ieder woord van dit bericht onder ede te bevestigen.”

In een postscriptum voegt Patterson er nog aan toe, als goede raad aan zijn redactie, die deze natuurlijk niet meer behoefde op te volgen, omdat sedertdien Antwerpen reeds gevallen was: “Publiceer de afbeelding en het artikel liever niet, zolang de Duitsers Antwerpen nog belegeren. Als de stad gevallen is, dan is het tijd genoeg daartoe.”

In België heeft het Duitse bestuur drie militaire spoorwegdirecties gevormd, onderscheidenlijk te Brussel, Charleroi en Libramont.

Men deelt ons van Duitse zijde mee:

Naar uit Gent wordt gemeld, blijken de geruchten dat leper in brand staat onwaar te zijn. Slechts enige huizen werden neergeschoten. De beroemde Lakenhalle moet volkomen ongedeerd zijn.

Parijs, 14 november. Officiële mededeling van elf uur 's avonds:

Van de zee tot Rijsel zijn heden de resultaten goed. De aanvallen der Duitsers bezuiden leper zijn met voor hen grote verliezen afgeslagen.

Gewonde Belgische soldaten.

Personen, die verlangen nieuws te verkrijgen over gewonde Belgische soldaten, verblijvende in een Engels hospitaal, zijn verzocht zich tot het "Wounded Allies Relief Committee" in het Grand Hotel, Trafalgar Square, London, te wenden, waar een volledig register is tot stand gebracht.

Het Committee zou ook zeer gelukkig zijn, nieuws te verkrijgen nopens andere gewonde Belgische soldaten, opdat een volledige inlichting zou kunnen gegeven worden door het "Inlichtingsbureau Grand Hotel" aan de belanghebbenden.

De "Morning Post" publiceert dagelijks lijsten van gewonden Belgische soldaten in de Engelse gasthuizen. Het Committee belast zich ook briefwisseling van en voor gewonde Belgische soldaten te bezorgen.